

**EESTI
NOORUS**

Noored!

Ellu astudes kindlustage endid
igasuguste üllatuste vastu, mis
eluteel seisavad ees ●

Astuge ühendusse kõige vanema
puht Eesti kindlustusseltsiga

EEKS-MAJA

Peakontor: Tallinnas, Lai 1 • Tel. 438-85
Harukontorid ja agendid üle maa ●

LEO SEPP

Noorte mission.

Kui värske õienupp avaneb kevadel, siis näib temale, et ikka on olnud ja saab olema särav päike, sinine taevast, soe tuul ning lahke mesilane, kes mõne meepeisa eest alati valmis õietolmu õige jaotamise eest hoolt kandma.

Vana puu aga teab, et ka lehti rebiv kõle sügistori, udu ja vihm, lumi ja pakane kord taganema peab, ta ei heida meelt, vaid ootab uut kevadet, mis temale uuesti toob uut mahla, uue elu, päikest ja soojust.

Noorel linnupojal on esimene hallaõõ, kui ta lahkub pesast ja ette võtab esimese iseseisva lennu.

Noorel inimesel kaob alalise kevadilma illusioon, kui ta on sunnitud astuma iseseisvalt ellu ja ta ümber vaatab kuhu ta oma pea võiks panna!

Kõikjal kõneldakse majanduskriisist, tööpuudusest ning koondamisest. Ei ole lahtiseid uksi noortele ning mitmed ja mitmed asjatult kulutatud uksepakud toovad tahtmatult noorhinge esimese sügismelankoolia.

Kahjuks on sellel esimesel muljel osalt õigus. Inimsugu pole osanud veel luua sarnaselt korraldatud majandusorganisatsiooni, mis ettenäeks igapähele oma töö, mis ära kasutada suudaks kõik vaba tööenergia, et luua suuremat väärtuste kogumit ja ülimat hüvangut ühiskonnale. Inimsoo praegune majandusorganisatsioon on jõudnud sügisesse, kus koltuvad lehed, ajutiselt tarretub elu ja kõdunevad ning roostuvad nii mitmed tarviliised jõutagavarad, tühjad vabrikud ning seisvad masinad.

Noorte missioon on tuua uut kevadet, uut algatust ning tõusu, õiglasemat ning otstarbekohasemat majandussüsteemi. Noorte missioon on kaotada kõik roostesood ning seisvad veed ning muuta need haljendavaiks nurmedeks ning aasadeks, mis annaks töö- ning

elamisvõimalusi veel paljudele, paljudele. Noorte missioon ei ole mitte ükski uuesti suitsema panna kõdunevad korstnad, vaid vanadele ahervartele üles ehitada uued avaramad ning otstarbekohasemad hooned ning ettevõtted, ehitada ning mürisema panna uued hiiglamasinad, mis teeksid loomisprotsessi hõlpsamaks ning tulukamaks, ning võimaldaksid inimsoole rohkem vaba aega tervise, ilu ning kunsti harastamiseks.

Vanad on juhtinud elu ummiku — noored peavad leidma väljapääsu. Vastupidiselt plaanitult ning ebaotstarbekohaselt — noored peavad olema praktilisemad, algatusvõimelisemad ning kaugemale nägijad.

See pole kerge. Rutiin on nii hõlbus! Kergem on ilma erilise algatuseta end „sisselülitada” lasta ja „mingisuguste kirja-töödega” kas või minimaalset elamisvõimalust saavutada.

Kuid praegused olud sunnivad rohkemale. Haritlaskonna, ka noorharitlaskonna ülesanne ei ole praegu enam omale kohta otsida, vaid tööd ja teenistust leida, luua ning korraldada, niihästi omale, kui ka teistele.

Selleks tuleb noorusel olla leidlik, praktiline, ettevõtlik. Tuleb tööd õppida, osata tööd, armastada tööd. Suuri ideaale ei saa praegu saavutada unistustega, kirjutustega, filosoferimisega. Nüüd tuleb praktiliselt asuda loovale tööle, end sisselülitada praktilisele alale; tuleb uhkust tunda, kui kellelgi korda läheb ise luua uut, kui keegi toodab praktilist väärtust ja varasid. Ei ole olemas „musta” ja „puhast” tööd, vaid on uusi varasid loov töö ning ebaloov töö: esimesel püsib ja kasvab üldine heaolu kogu ühiskonnale.

Noored ja ühistegevus.

K. REINMANN

Meie noorpõlvele on tihti kõneldud ja kirjutatud ühistegevusest. Teda on kutsutud kaasa ühistegelisele tööle. Paljud noored ongi ju saanud aru ühistegevuse tähtsusest rahvamajanduses. Nad on vaimustunud ühistegelise liikumise kõrgeist aateist. Soovides ettevalmistuda ühistegelisele tööle, on nad astunud koolikooperatiivide ja ühistegevuse õpperingide liikmeiks. See on tervitatav nähe ja peaks nüüsguseid ringisid, harusid, kooperatiive tekkima juure. Ühistegevus vajab noori. Noorsoo päralt on ju tulevik, ja kui noored hindavad ühistegevust, siis on ka ühistegevuse tulevik kindel. Ühistegevus suudab palju, kui leidub küllalt tublisid ühistegelasi, häid juhte ja teadlikke liikmeid. Rõhuv enamus ebaõnnestumisi ühistegevuses tuleb panna halbade ühistegelaste arvele.

Kuid mitte ühistegevuse pärast ei pea noored pooldama ühistegevust, vaid iseenda huvides. Ühistegevus pole eesmärk, vaid abinõu. Ühistegevus

on majandamissüsteem, mis soodustab majanduslikku tegevust. Ühistegevuse abil muutub iga osavõtja kodanik ise enda kaupmeheks, pankuriks, vabrikandiks. Ta muutub iseseisvaks, ta ei olene enam teistest. Ta saab endale maksimumi omast tööst ja vaevast, ta ei tarvitse enda arvel pidada üleval ülearuseid vahetalitajaid ja maksta nendele õigustamata vahekasusid. Ta võtab ise osa majanduslike ettevõtete juhtimisest, mis on tema majandusliku tegevuse juures paratamatult tarviliikud. Ja ta juhhib neid nii, kuidas seda nõuavad tema enda huvid. Sellepärast peab iga teadlik kodanik ise enda huvides olema ühistegelane. Sellest saadakse aru, ja sellepärast tahavadki meie noored saada ühistegelasteks. Selleks saadakse, kui valmistutakse ette noores eas, kui on seks sobiv aeg ja võimalusi. Kui siis tänapäeva noorus hiljem astub ellu ühistegeliste asutiste teadlike liikmetena, on sellestki palju kasu. Satuvad nad aga, omades täie arusaamise ja ka praktilisi teadmisi, ühistegevuse küsimusis, ühistegeliste ettevõtete juhtimisele juhatusliikmetena, siis on sellesest ettevalmistusest noores eas mitmekordne kasu. Kasu endale, ümbruskonnale ja kogu rahvale.

Elukutse valikul võivad siis noored tänapäeval arvestada ühistegevusega. Tuhanded Eestis töötavad ühistegelised ettevõtted vajavad ju praegu, ent tulevikus veel enam, palju kutselisi tegelasi. See on lai tööpõld, mis ootab järjest uusi tublisid, ettevalmistusega ja asjasse vaimustusega suhtuvaid töötajaid. See on töö, mis annab leiba ja on suuteline oma aatelise ja tugeva aluse tõttu pakkuma tegijaile ka seesmist rahuldust. Kutselisi ühistegelasi valmistab ette Ühistegevuskool. See õppeasutus väärrib Eesti noorte tähelepanu.

Kes ei tunneks Kustast (alias Spiteful!), meie rahvusliku ajakirjanduse sädelevat sõnameistrit?

Teohimuline olemuselt, torkav trükisõnalt, rahutu sules, tabav jutus: kirju ka oma eluloos.

Sündind Võrumaal (25. VII 84), sirgund Sangastes, siirdund mäeinstituuti Peterburis. Sealse üliõpilasena Eesti Üliõpilaste ja Haridusseltside tegev liige; salajane revolutsionäär; vahi all Peterburi ja Kroonlinna vanglates; inseneriväe lipnik; sapööriohvitser Soomes ja Krimmis; siis juba tegev Eesti Sõjaväe Ülemkomitees...

Eesti sõjaväelaste kodumaale koondamise õhutaja; Eesti iseseisvuse eesvõitleja; Eesti Kaitseliidu ja Kaitsepatalloni organiseerija, äge vabadussõjalane ja vabadusristi I liigi kangelane; sisekaitse ülema abi 1918. a.; hingestatud rahvuslane läbi ja läbi kuni — rahvusliku Taaranini.

See on Kustas.

On teil tegu vaja; nihutamas keeludest hoolimata oma sapööridega Peeter Suure oma paigalt; vahetamas Kirsbaumi Utustega; korraldamas sõjamäe raba, jüriööd või eesti-pärast usuasja — ikka on Utuste valmis, ikka on ta mees, kes „pole vett suus hoidnud ega sulge roostetada lasknud kui on tegemist oma kultuuriga.” (E. N. nr. 4. 1930.).

Tema credo, tema usutunnistus ilmab kirjutisest E. Nooruses nr. 2. 1933.:

„Suhtumisi isamaale on tüübilt kaks. Üks neist on egoistlik, saamahimuline. Seda tüüpi isamaalased on patrioodid tingimusi, siis kui isamaa annab neile enam, kui nad saaksid mujal, ja kui ta nõuab neilt vähe.

Teine suhtumine on religioosne-anduvuslik. Loomisilmeline, teoihaline, võitlustahteline, tühja maa elustaja, metsiku maa üles kündja, lagedale linnahitaja. Ta õnn on loomises, chitamises, asutamises — ei kunagi tarvitamises või maitsmises. Ta ei tunne lõbu rasvakogumisest, vaid tehtud töö headusest ja suuruselt. Ta ei tea, mis on kadetus, sest ta on looja. Ta on helde käega, sest ta teeb teisele — ehitab tulevikule.”

Jõudu, jätku ja pikemat aega ÜENU liikumises kaasa sammunud rahvuslikule töömehele.

AINO SAAR

Kojutulek.

Kusta toppis piipu.

Adra terasest pinnal — kohati veel koos niiske mullaga äsjasest künnist — murdusid päikesekiired. Linavästrikuul vibutasid vagudel. Ääretuna laius teispoole põldudevahelist rada oraseväli. Seal edasi alanes maa liuguvaks nõoks, mis alanes kuni Ilmaru sooni. Hännamägi ühes Tsilga taluga kerkis kuplina üle maastiku. Üle põldude ja mäekumeruste hõljus kevadine sinakas vine. Haabade palistus oja veeres vaid sahisest tasa, muidu oli kõik vaikne.

Asjata ootasid ruun ja kõrb, Kusta oli täna imelik. Aegamisi keeras ta kokku oma kollaka seapöiest tubakakoti ja mahvis mõtlikuna suitsu. Hajameelsena läitis veel teiskordseltki valgumihkli. Ta rõugearmiline nägu polnud tavapäraselt muretu: sellel puudus too

harilik Kustale omane ilme, mida oldi harjutud nägema ja millest näis, nagu ahvardaks Kusta kedagi alatasa heatahtlikult endamisi porisedes: „No ooda sa enne, no ooda sa enne!”

Ta külmus kogu näis täna enam küüruvajununa ja püksidki, mis alati paistsid iga silmapilk maha langevat, olid täna imelikul viisil rihmaga kõrgele köidetud, sääred pastlapaeltega korralikult kinni nõõritud.

Vaatles kõike unustades tähepanelikult oma peopesa, korbatunud nahka sellel, mustunud küüsi. Pikkamisi siirdus siis pilk muldale ja lõpeks seiras Kusta suurima aupaklikkusega pastlanina liigutusi äsjaküntud vaos. Ei see ta loomuses polnud, selline norutamine nagu tal nüüd muud teha polekski! Ja ei kärsinudki kaua enam nukrustada. Päästis valla ohjad, ja adra küliti lohisedes hakkas minema kodu poole.

Lõpetatud tööle mõeldes unus äsjane mure ja naergi tikkus kõditama suunurki. Kusta juba teadis! Tema ju oli siin samahästi kui peremees. Nii oli ikka õige: mis Kusta arvas,

Lumemaa poeesia.

(Eskimo luulet)

selles ei võinud keegi kahelda. Ja ei reageerinud ta suuremat sellelegi kui teised ta õistele aidakäikudele vihjates sõnused, et näe, Kustagi kevadisest päikesest maiaks läinud. Kei sellega siis asja oli? Ja see pidigi nii olema. Kusta teab et tema najal see talu ju nüüd püsibki. Juba aasta tagasi kui vana peremees veel elas, oli kõik otsustamine olnud tema käes. Tehku aga Kusta, mis ise arvab läbi ikka saab! Istus enamasti tagakambri akna all ja vahtis maanteele: ootas poega koju, ainukest pärijat, kelle ise aastate eest minema kihutanud, süütult, nagu nüüd ise uskuma hakkas. Sinna kuusiku taha oli ta tookord kadunud, küllap tuleb tagasigi kord säältpoolt. Või tuleb kiriku poolt? On kulgenud maailma läbi risti ja põiki ning pöördub nüüd kiriku kaudu isatallu? Ja kordamööda oli vanamees vahtinud kummalegi teelahkmele. Ent maanteelt ei tulnud kedagi.

Egas Kustagi alguses kõike teadnud. Seda ta ju teadis, millal paras aeg külviks, sõnnikuveoks heinaniiduks; et vilja peab koristama enne noorkuud ja täiskuud ajal kundes maa kiiresti umbrohustub. Aga oli ju alati olnud toiminguid, millesse peremees kedagi polnud pühendanud. Kuid aegamööda oli Kusta harjunud uue olukorraga, omandanud vajalikud kogemused. Ja nüüd arvestati teda ajutiselt kui päris peremeest. Meeldima oli talle hakanud see amet. Ei ta mõelnudki siin eluaeg peremeest mängida. Oli vaid mõnus tunda end ajutiseltki peremehena, askeldada õuel ja käsutada sulast, nagu poleks ta eluajal muud teinudki. Teadmine, võida millegi eest hoolitseda, paisutas ta rinda. Ja ta ju hoidis Kusta parimas korras. Aga nüüd tuleb sellele lõpp. Eile oli Tsilgale kiri tulnud: noor peremees on teel. Peremees? Tollest nüüd mõni talupidaja! Kusta oli teda näinudki aastate eest. Pikk oli olnud, nõrk poisikene peenete kätega nagu saks kunagi. Polnud end põllul näidanud, niisama oli vaid sirgendanud tagakambri. Ega see, näe, vana peremehelegi meelepärast polnud, kohe sellejärele oligi tüli tulnud ja poeg kodust lahkunud. Küll mäletas Kusta. Ei saa tollest peremeest, tema see veel hävitabki Tsilga! Ja tema, kes oma parima meheea siia matnud, Tsilgat armastamagi hakanud peab laskma tol tuulepeal siin lõhkuda. Kes teab, juba homme kõnnib ta talust maanteele, seitse asja kotiga seljas. Kas ta jõuakski enne kirikulisi alevikku, peab veel kõikide nähes matkama? Las näevad! Kõik tunneksid: Kusta see Tsilga raudvara, läheb väljaetult kui viimane sant. „Na ots om nüit Tsilgal,” mõtleksid kõik. Nagu kahjurõõmugi tundis Kusta. Las' ajab välja, las' ajab välja, eks me siis näe! Tusaselt raputas mulda jalgelt ja ajas hobuseid, kes õhinal ahmisid rohulipli põlluveerelt, kiiremale käigule.

*

Ta oli tulnud. Kärsitul sammul, kiirustelles läbinud raismiku, siirdunud vasikakopli tagant piki mullukaevatud kraavi perve otsejoones sulastetare ukse ette. Seisis nüüd viivu nõutult, pilk areldi uudistamas taamal

Päike ja kuu.

On veetlevi
Tunda sooja tulemas
Suure maailma manu
Ja näha päikest
Senisel taustal
Suveöös.
Ijaijaa — Jaa — Jaa

On ahistav
Tunda külma tulemas
Suure maailma manu
Ja näha kuud
— Noorkuud, täiskuud —
Senisel taustal
Sügisöös.
Ijaijaa — Jaa — Jaa

Kuhu kõik nii
Ometi rühivad?
Mina igatsen
Juba hommikut!
Ega ma siiski kunagi
Enam näe ema venda
Kellele kavatsesin
Kurta oma tuska...

Nälg.

Häda tuli minule —
Ei jaksanud enam elada
Asupaigal senisel.

Läksin siis matkale
Näljast nõrkevana,
Kukkumas iga hetk.

Väikesel Moskusokse järvel
Petsivad kalad mind:
Ei saanud eine raasugi!

Vaevu vaalisin veel
Selle kose juure,
Kust ennem olin püüdnud lõhesid.

Igatsesin rõõmuks näha
Midagi ujuvat vees,
Kala või hüljese.

Lootused petsid mind
Nii kui pingul kõis,
Mis libiseb käest ja kaob.

Kas ma siis enam ei leiagi
Elamisvõimalusi?!
Sonisin siiski loitsulaule kogu tee...

Knud Rasmusseni
järele vabalt eestindanud A. Mp.

paistvat vana talumaja, mille samaldunud õlgkatus helendas läbi veel raagus kastanite. Kõrval lõmitas ait rehelaga künnisele unustatud külimitu ja laisalt päikeses pöönutava kassiga. Kõikjal valitses kevadise pealelõuna rahu. Kõik uneles päikeses. Äsjaküntud söödilt karjaaja taga levis vastärganud maa karget hõngu ja läinudaastaste lume all koltnud heinatüügaste vahelt piilus niidul juba õrnrohelisi lipli. Eemal hõljus udusarnast auru — soo oma laugastega polnud veel täiesti ärkvel.

Tulejal ununes äsjane rutt, ununeski vaatlema. Oli tulnud süngena ja valmistunud pettumusele. Oli nagu lootnudki seda. Oli olnud pettunud isast, talust, talutööst. Isagi oli olnud pettunud ja ta enesetunne haavatud. Mitte selleks polnud ta koolitanud poega, et see võõrsil hulguks ja vaid värsse sepitseks. Ei, talu pidi saama vaid haritud ja laie-ma silmaringiga peremehe, kes oleks Tsilgal alustanud moodsat majapidamist ja hädavajalikku maaparandust.

„Sii kotuss”, oli ta armastanud öelda, „om üits hää kotuss”. Poega aga oli veedelnud kuulsus, ja südame põhjani solvatud isa soovist oli siirdunud võõrsile, isale etteheiteid tehes et see tema vaimseid andeid põlluväetiseks teha tahtvat. On noorusmomente, kus vanemad-lapsed hästi ei mõista üksteist. Noor tuli hingeline äikesemeelne oli temagi olnud. Oli tahtnud kõike õppida, olla igakülgne, tervet maailma end imetlema panna oma mitmesuguste annetega. Ja nüüd tuli ta siia kodutallu, et siin viimistella elu suurimat tööd, kirjutada lõpuni teose, mis peab tooma kestva kuulsuse, lõpetama igavese otsingu ta elus. Näeks isagi nüüd poega, imetleks temagi. Kahetseks vahest oma järskust, andestaks. Kõnniksid kahekesi väljale, niitudele, isa ees elevel, nooruslik. Poleks tema, näe, uskunud, et pojast ka midagi saab! Isa! Nukrana ärkas tardumusest, püüdis vaigistada valulik-hella liigutust hingest...

Vaatles kinganina, märg oli. Oli ju ka varakevad alles, heinamaad suurveest tahenemata. Päike sillerdas ojavees, katuste tagant tõusis aeglaselt suitsukoonlaid õhku — köeti sauna, oli laupäev.

*

Mingi habras valuline hellus voolas läbi Ennu olemuse. Kõik mälestiste väsinud kibe-dus, aastatega hingesõõbinud viha haihtus äkki uue, imelise lepitava tunde ees, ja ta otse kartis hetke, mis teda taas võiks lahutada kõigest sellest. Pettumust oli oodanud, ironiseerinud oma igatsusi. Oli tulnud mornina, ükskõiksena, killustatuna elamusist.

Astus nüüd teerada tare poole, hiilis vargi mööda tukkuvast penist, piilus sisse sulastetare uksest. Meenus lapsena avastatud mäng: lõunatundidel märkamata minna naabertaludesse ja neid läbistada nägematult. Õnnestus hiilimine, et koergi ei haugatanud, oli ta tunnud kirjeldamata rõõmu.

Miski nagu kibeles: jõuab ta nüüd nägematult tareukseni? Koer lebas rahulikult, seda ei tarvitsenud peljata.

Kusi hakata peale?

On kirjutatud ja kõneldud, et Eesti nooremal generatsioonil oleks vaja tõsiselt tutvuda ühistegelise liikumisega ja kaasa aidata selle aate levitamisele.

Mõte on õige ja igal praegusel noorel tuleb kord aeg, mil tal tuleb astuda ühe või teise kooperatiiv-ühingu liikmeks.

Kuid kohe seistakse küsimuse ees: Kust otsast asjaga hakata peale?

Koolides on küll mõnel pool juba olemas n. n. koolikooperatiivid, kuid seal on tegemist ainult sulgede, raamatute ja paberikaubaga. Piima seal ei saa töötada ümber ega raha hoiule anda, milliseid ja palju teisigi ülesandeid tõstab esile hilisem elu.

Kuidas tuleks siis toimida, et tutvuda kooperatiiv-ühingute üldise korraldusega ja tegevusega?

*

Peab tunnustama, et ka suurel hulgal vanadel ühingute liikmetel ja isegi tegelastel puudub ülevaade ja arusaamine, kuidas just tuleks toimida ühinguis, et asjad läheksid hästi ja ühingu tegevusest oleks tulu liikmeile ja tervele ümbruskonnale. Ja seepärast juhtubki, et ühinguis, millised rida aastaid töötanud pealt näha päris

hästi, jaotanud toetusi, määranud osakasu, korraga avastatakse suured kahjud, mida siis peavad kandma liikmed ja ka kõrvalised isikud.

Seda poleks tohtinud juhtuda, kui kõik tegelased oleksid olnud oma juhitava ettevõtte tegevuse ja seisukorra üle teadlikud ja koostanud aruanded õieti.

Niikaua kui meie ühingute kogu liikmeskond pole õppinud tundma ühingute sisemist elu ja selle korraldusi, pole kindlustust, et meie majanduslik elu areneks kindlas suunas ja kindla korra järele.

*

Selles mõttes ongi tarvilik, et noorpõlv, kellel selleks veel aega ja ka kõrgem üldhariduslik tase, kui vanempõlvel, asuks aegsalt ja teadlikule ettevalmistusele meie tuleviku tööle ja ülesannetele ühistegelisis ettevõtteis.

Kuidas aga asuda asja juurde?

Enne kõige näeksin, et ÜENÜ kõikidesse osakondadesse muretsetaks Noor-Eesti kirjastusel Tartus ilmunud A. Tammani poolt koostatud teos: „Ühistegevus“ (Hind Kr. 2.50).*) Sellest raamatust leitakse täielik ülevaade ühistegeliste ettevõtete üle kogu Euroopas. Soovitaksin teda lugemiseks kõikidele ÜENÜ liikmetele esijoones.

Selle raamatuga tutvumisele järgnevalt näeksin, et osakonnad endale soetaksid kõikide kohalikkude ühistegeliste ühingute põhikirjad ja „Ühistegevuse seaduse“. Viimane, s. o. Ühist. seadus, on ilmunud Eesti Ühistegelise Liidu kirjastusel ja maksab ühes saatekuludega 50 senti. E. Ühistegelisest Liidust võib saada ka kõikide ühingute normaal- või eeskujulikke põhikirju. Kõikide nendega tutvumine järgneks Tammani raamatule.

*) Soovitav, kui seda teeks selleks ellukutsutud ühistegevusharu või ühistegevuse õpiring.

Kui ka põhikirjad on läbiuuritud ja läbiarutatud, siis tuleks muretseda vastavate ühingu liikide kodukorrad, mis koostatud põhikirja täienduseks ja määravad lähemalt ära iga ühingu peakoosoleku, juhatuse, revisjoni komisjoni, ärijuhi, raamatupidaja, meieri jne. tegevuspiirid, ülesanded ja õigused ning kohustused.

On kõik see materjal läbi uuritud, siis tuleb asuda ühingute praktilise tegevusega tutvunemisele.

Kuidas seda teha?

Esiteks liikmeks astumisega kõigisse tarvitajate- ja majandusühingutesse ja ühispankadesse ning hoiu- ja laenukassadesse. Sinna liikmeksastumist soovitaksin igale 17. a. vanaks saanud noorele.

Teistesse ühingutesse liikmeksastumine ei tule toime muidu kui ise ollakse karjapidaja, kartulikasvataja, või ühesõnaga põllupidaja.

Kuid ka ühingu liikmeskonda mitte kuuluvana võidakse nõutada ühingu aastaaruanded ja eelarved ning pealtkuulajana võtta osa ühisuste peakoosolekuist, kus harilikult toimub kõik ühingu väline tegevus avalikult ja kust osavõtmine on kõigile üldiselt võimalik.

Kui nüüd järjekindlalt uuritakse ühingute aruandeid ja käiakse nende peakoosolekuil, siis ollakse kindlasti kursis kõigi ühingu asjadega, niipalju kui see üldse võimalik ka ühingu harilikul liikmel. Kus aga ollakse liige, tuleb sama hoolikalt käia peakoosolekuil ja võtta seal ka sõna, kui asjaolud seda nõuavad. Küll ei luba Ühis-tegevusseadus valida juhatusse, nõukogusse ega mujale neid, kes pole 21 aastat vanad.

Nii talitades võiksid ÜENU osakonnad ja noorte koondised ümbruskonna majanduslikus elus juhtiva koha omandada. Ühistegevusega tutvumine talvises töökavas looks uusi avaraid väljavaateid edaspidisele tegevusele.

Tekib aga asjaga kokkupuutumisel küsimusi, millele ei leita lahendust omal jõul, siis pööratagu lähema ühingu raamatupidaja poole. Ei saada ka sealt rahuldavat vastust, teatagu küsimus „Eesti Nooruse“ toimetusele.

LAID MOREN

Sügispilte.

Liugleb, kukub kolletand lehti.
Tuul tusane paenutab puid.
Päikest vilksatab salamahti
sügispurpurri naeru sui,

Naerab heredalt järve sinal,
kuldkirjatud kaldavööl;
värvib Alpide lumilinal
hõõguvrosaks loojangu eel.

Leegib punaseid lilli
veerel pargi vaikse tee.
Maalib sügis kirevaid mustreid
muru haljale vaibale.

Nii praegu. Nii oli mullu.
Nii sügiseil tulevail.
Ainult inimesi käib uusi
samu vaikkeid pargiteid.

Genf, oktoober 1932.

PESU LOPUTAMAS

Eesti nooruse osa ühistegevuse alal.

Mõne aasta eest Taanis rännates sealse ühistegevusega tutvumise eesmärgil, jättis eriti sügava mulje see, et sealsed ühised peaaegu ainult liikmetega töötavad ja et liikmed end pikemaks ajaks tingimusteta ühiseusega seovad, kohustudes kolme, viie, koguni kümne aasta jooksul ainult oma ühiseusest teatud kaupa ostma või ainult ühiseuse kaudu oma saadusi — piima, kanamune, peekonit turustama.

Usk ühistegevusesse on nii suur, et koguni

täiesti uute ettevõtete ellu kutsumisel, liikmed ei karda end pikemaks ajaks ühiseusega siduda. Nii, näiteks, kui asutati esimene ühistege-lik Taani eksporttapamaja Horsenis, algas mitmesugustest ringkondadest äge sõjakäik uue ettevõtte vastu. Ajakirjanduses kuulutati sellele kõige pahemat, krediidid suleti, linn pani ehitamise seisma, kuna leidis, et eksporttapamaja suits on hädaohtlik linna elanikkude tervisele. Hoolimata kõigest sellest leidis Horseni ümbruses üle 1000 põllumehe, kes võtsid endale vastutuse uue ühiseuse võlgade eest ning kohustusid seitsme aasta peale ette kõik kasvatatud sead, vähemalt aga 10.500 siga eksporttapamajja tooma. Ei mingisugust kõhklemist, ei mingisugust sendijahti, vaid julgelt ja kindlalt asutakse ühistööle, niisuguse otsustava kindlusega, et õieti võetakse himu ära mitmesugustel ettevõtjatel siin segavalt tegev olla!

Ja seatagu nüüd Eesti olukord siia kõrvale. On paljugi kohti ka Eestis, kus liikmete üksmeel oma ühissetvõtete kandmisel tuleb sama kindlalt ja kaasakiskuvalt ilmsiks, nagu Taanis. Kuid palju rohkem kohti on, kus äritsemise vaim, sendijaht, meie ühissetvõteteid nõrgestab, lõhub ja hävitab. See äritsemise vaim on nendes viimati nimetatud kohtades tunginud viimasesse kui majapidamis-esse. Enne kui ühiseuse poest ostetakse kaupa, käiakse kõik äriteeste kauplused läbi ja ostetakse viimastest, kui seal sendi võrra odavamalt saab, olgugi, et see halvem on, kui ühiseuse kaupluses ja sellejuures ka kontrolli-

Märkas äkki sauna poolt tulevat tüdrukut, kes teda teravalt silmitses. Võpahtus liiasti. Tabas enda äkki veidras seisukorras. Häbenes. Hetkel sõitleski end. Siis aga sai taas ülekaalu äsjane muretus ja rõõmsalt naerdes astus tulejale vastu.

Tüdruk oli noor. Ei seda siis veel siin olnud, kui tema siit lahkus. Polnud ta mälestusis sellist taevapoole hüüdvat ninaotsa ega lapsenägu.

Umbusaldavalt tunnistas see võõrast. Peitis käed põlle alla, päris altkulmu silmitsedes tulija soove.

Niisama maanteelt on tuldud, kas siin vahest peremeest vaja ei ole?

„Peremiist?“ Tüdrukule näis midagi meenuvat. Pani ülepeakaela sauna poole tagasi.

Sauna poolt tuldi nüüd kahekesi. Esimene oli Katariina, Tsilga elupoline talitaja. Kõhn keha veidi ettepoole, näojooned häätahtlikud, ent pisut liig tõsised, suu kokkusurutud kitsaks sinetavaks kriipsuks. Tuli nobedasti põiki üle õue, hõõguvad söed pannil. Kannul Eva äsjane tüdruk. Heitis uustulnukale põgusa pilgu, viis ruttu söed tarre, tegi tulegi üles. Siis vast sai mahti teretama tulla.

„Tan tuu vastne peremiis siss om,“ ütles. „Tere“, andis Ennule käe. „Tere, tere“ surus liigutatult kogu oma vananimese innuga, silmis häätahtlik uudishimu. Küll tema Ennut mäletab! Ega nad võõrad ole. Enn ise ütles, kui ära läks, et ärgu see Katariina nüüd nutku siin, oodaku aga, küll saab tagasigi tuldud. Just nii! Peremees polevat küll uskunud, aga tema uskunud ikkagi.

„A perästpoole, siis itsime vahel katekõisi

mata. Piima viies piimatalitusesse antakse see kord siia ühisuse koorejaama, kord sinna erapiimatalitusesse, et vahest saab kümnen-dikki sendi võrra rasvauhikult rohkem sealt kui siit. Paljudeski piimaühisustes käib alalõpmata kauplemine kõigi vabariigi eksportõridega selle ümber, kust pool või veerand senti enam saada, kuigi võihinna taseme kindlustamise tõttu hind ette teada on ja igasugused enammaksused on alikäemaksused. See pilt ei ole mitte julgustav, ta on rõhuv ja kurvastav.

Eesti noorus peab siia tooma parandust!

Laitust, kõige valjemat laitust peaks ära teenima see ühisuse liige, kes kaastegev on olnud ühissettevõtte ellukutsumisel, kuid kui ettevõttel raskemad päevad kätte jõuavad, sealt eemale tõttab. Teda saab kohelda kui väejooksikut! Liitvad jõud ühistegevuses peavad nii tugevad olema, et ühistegevus ei lagune ka halbadel päevadel.

Libedakeelsete jutumeeste juttu kuulates, kes pakuvad sent alla või üle, et ühissettevõtte liikme ühistegelikkku meelt nõrgestada, ärgu unustagu üht: ühistegevus on see olnud, mis väga mitmekesiste vahetalitajate vahekasusid on vähendanud ja neid päevast päeva kontrollib. Kui kaob ühistegevus, on ärimeestel lõikus ja siis pole näd ka enam nii libedakeelsed!

Peetagu meeles, et aladel, millel meie ühistegevus praegu peajasjalikult välja arenenud, nagu krediit, igapäevase tarviduse katmiseks kaupade muretsemine, piima, munade, kartuli-, aedvilja ümbertõõtamine ja turustamine, ühistegevus, niivõrd kui tegemist ei ole pissettevõtetega tagajärjerikkamalt, odavamalt

ja paremini saab tegutseda, kui ärilist kasu taotlev ettevõtlikkus. See, mis ühisusele ülekaalu annab ärilise kasu saamise eesmärgiga tegutseva ettevõtte ees, on: 1) väiksem kapitali nõudlus ja kulu, kuna ühistegelikus ostu- või müügi organisatsioonis vahetalitajate ahelik vähem on ja müügiühisus komisjoni arvel müüb, ärimees aga alati kauba ostma peab; 2) vähem riisiko — komisjoni arvel kaupa turustades, langeb ühisuselt riisiko ära, või jälle puhta raha eest ehk kindlatele ostjatele — liikmetele, kaupa müües jäävad saamata võlgade arvel kahjud ära; 3) jootrahad, meelegahead millega sagedasti ohtrasti äritegevuses ümber käiakse, jäävad ühistegelikkudes ettevõtetes ära; 4) juhtivate tegelaste — juhatuse liikmete — tasud on ühisuses mõõdukad, mis end võrrelda ei lase eraäri omaniku tasudega; 5) järelevalve kontrahendi üle on odav, mis ühistegeliku panganduse ja kindlustus-asjanduse eriliseks tugevaks küljeks.

Kõige selle järelduseks on ühistegevusele omased vähemad kulud ja suurem kindlus. Need on puhtmajanduslikud küljed ühistegevuses, mis talle ülekaalu annavad suurel real aladel igasugu ärilist kasu taotleva ettevõtlikkuse ees. Kui ühistegevus väliselt mõne aja jooksul seda pilti ei paku, siis on tegemist kas ärimeeste ebaterve võistlusega või on ühistegevusel enesel mõned vead, mis nõuavad parandamist.

Siit tuleb teha järelendus: valitagu ja vahetatagu juhte oma ühistegelikkudes ettevõtetes, hoitagu kõik pahed sealt karmilt eemale, kuid kui eesotsas on kogenenud, oma ülesannetele andunud juhid, siis tuleb oma ühistegelikkude ettevõtetega kaasa sammuda ja äri-

akne iin iks silmässimi tii poole, iks et vast tule, vast tule, es tule üttegi! Är vässü mihekõne" — Katariina pühkis põllenurgaga pirsara — „ütte iks, hää miiss, ku koekile läits, et ku Ennu peass tuleme, anna sina talle süvvä!" Es tule Ennu!

Katkestas viivuks, lippas tarre. „Ma jää kaeme kas liim vast kiiss, kavvel tuu õdagu ämp om, prõlla joh päiv toome kottal."

Hetke kuludes tuli tagasi tüdruk häbelikult kannul, padi kaenlas. Kas viia aita?

Ennul pääsis häämeele naeratus. Siin veel mäletati kus ta suveti maganud.

„Kärmed siin ollakse," kiitis.

„Kuiss siss, kuiss siss!" Katariinagi mõõnis.

Samal hetkel nähti Kustatki hobustega pärale jõudvat. Nägi võõrast Katariinaga jutlemas, jahmatus. „Peremiiss!" sähvatas tal läbi ajude. Tundis end võrratult ebamuga-

valt mõtted ekslesid sinna, tänna. Tal nagu oleks midagit tegemata jäänud, hoopis ununenud. Ei tahtnud hobuseid loovutada Kottrele, ise rakendas valla, viis talli. Otsis kõikjal tegevust. Heidutas kanakarja magama, ajas kopolis kukke taga.

Viimaks oli sunnitud lõpetama. Tegi žesti, nagu tahaks öelda: saagu mis saab! ja astus ligemale. Peremees laskus aia otsast ja astus vastu. Tervitasid tugevalt, peremees pakkus paberossi. Ei Kusta polnud asja nii lihtsana kujutlenud, tal langes kivi südamele. Ei paistnud enam nii poisikene olevatki. Suutis isegi Katariinalt sauna järele pärida. Oli valmis. „Eeva, tii sa viha likess!" hüüatas. Siis mindi.

Siin tahtis ta tööle hakata, tal on jälle kodu. Kodu — koltund lae, palkseintega.

meeste poolt pakutavaid sendikesi nendele jätta, sest teada on, et need hiljem mittevõrra tagasi võetakse, milleks on mitmesuguseid teid.

Ühistegevus, õieti korraldatult, suudab ärilise kasu eesmärgil tegutsevatest ettevõtetest tagajärjerikkamalt tegutseda! On tunne, et Taanis igäihel see selgus on ja sellepärast ei kahelda seal mitte, kui tarvis on end siduda viieks- kümneks aastaks või veel pikemaks ajaks ühisusega. Sellepärast Taanis see õitsev ühistegevus ja rahulolevad liikmed! Viigu eesti noorus teadmise ühistegevuse jõust ja võimetest rahvasse, süvendagu ja rakendatagu seda teadmist rahvas ja meie ühistegevus, mis mõnelgi pool haige, terveneb, kosub ja saab jõudu uute ülesannete teostamiseks.

Teades aga ka, et ühistegevus saab ülesannete kõrgusel püsida, kui tal head juhid, kasutatagu noores põlves ülevoolavat energiat ja aja rohkust selleks, et ühistegevust tundma õppida. Selleks on esimene kool — koduühisus, esimene õpperaamat — ühistegevuse ajakiri. Järgneb kursus, ühistegevuse õppeasutus, tegelik töö revisjonikomisjonis või juhatuses. Sammutagu seda teed, valmistagu eesti noorus, kuni veel aega on, end truult ette ühisustes tööle asumiseks, et meil ei

oleks puudus headest juhtidest, keda liikmed usaldavad ja kelle võimetusse usutakse. Siis ei jää saavutused ühistegevuse alal tulemata.

Peetagu meeles lõpuks ka veel seda, et ühistegevus on eesti rahvale õieti avanud selle kümne lukuga eestlase eest ära peidetud raamatu, mis sisaldab tarkust, kuidas kaubanduses või tööstuses asju ajada. Kuni puudusid Eesti ühistegelikud rahaasutused, kuni veel tegevust polnud alanud majandusühisused, oli tööstus ja kaubandus Eesti maal sakslaste ja venelaste valdkond. Ühistegelikud ettevõtted olid need, mis tõid kokku kapitalid ja eestlastest kauba-nõudjad ja pakujad, mille varal ka eestlane võimaluse ja õiguse sai kaubanduses ja tööstuses tegev olla. Olukord, kus võõrast rahvusest tegelased eestlase arvel mõnusalt ära elavad, kuna ülikoolist ja kutsekoolides majanduslikuks tegevuseks end ette valmistanud intelligentsed töömehed kohta ei leia, püsib veel praegu. Ühistegevuse arenemisel kasvab rahvuslik ettevõtlikkus ja muutub olukord siingi. Ühistegevus on rahvusliku ettevõtlikkuse põhjaks. Ühistegevus on kõige võimsam abinõu rahvusliku kapitaali kogumiseks ja kasvatamiseks ja sellepärast peaks eesti nooruse sümpaatiad ja kaastöö ühistegevusele kindlustatud olema. Ühistegevus vajab seda kaastööd hädapärast!

Seinal kell roosilise numbrilauaga, sāngi konal kellegi leeritunnistus klaasi all, selle kõrval tahmunud õnnistegija.

Õuel kuuldub Kottre sõimuhäält karjapoisi arvel:

„Või sa edimene juudass, kas ma's ütle: ära kaku kapstaluumi, kaku aina, prohvus! Kea kurat neit nüit uvveste külma naks? Konnes sul silmä omma? Saisat tan viil ambase lakka! Kae ku paness sulle üte kirevese iks, siss näet nii!”

„Pane nu pane enne, miiss! Kae määndse silmä sul ess omma, üits kaess kakku, tõine silku! Kui muudu sa minu lüüt, kõõrd?”

„Vai är augas! Kaegi iks, kon kutsk om!”

„Kottre sündii Vargasähvi külän, sulii kon sökva ütstõise sālan!”

Trallitas vigurivānt. Kuuldus jalgade tüminat, kilkeid. Kännisel hõikas Katariina: „Sütämä!” Tuli siis tagakambriги ukse taha ja kordas hüüdu: „sütämä, peremiis!”

*

Peretoa soojus pahvatas uktsel vastu. Suur tuba oli koduselt hämar. Oldi juba kogunud ümber suure, põlise laua, meestel sārgi rinnasised āsjasest leili palavusest valla, naistel mārjad juuksed lahtiselt õlgadel.

Müksati väikest karjapoissi, anti märku: mingu nüüd Kaat ometi, teretagu uut pere-meest. Poiss vaatas abiotsivalt lauasolijaile,

läks siis tegi Kottre kohal aupakliku ringi. Arkaadius ütles olevat oma nime. Katariina täiendas: „Lilliallik!”

Heas tujus näis olevat see uus peremees, silitas poisi pääd. Pöördus siis Kusta poole: „Noh, kas minnakse siis nüüd koos külla?”

„Mis minä nüit!” vastati vagusalt, tajuti küsimuse vallatlevat sõbraliikkust. Oli, oli kallis mees see vanaperemees, polnud halvem uuski.

Kaat oli pahane, et ta nii ruttu unustati, üritas end veel segada teiste keskustellu.

„Kustal om kotun...” alustas vanamehelikult kui Kottre müristas: „Piät suu, sunnik!”

*

Lauda ukse vahelt pisteti äkki pää välja.

„Kusta õe!”

Heinamārsiga tulev Kusta võpatas.

„Eidutat tan inimesi!”

Pää naeris meelehāäst, siis aga muutus üli-tõsiseks.

„Kusta, kas tuu om siss nüit vastne peremiis?”

„Nu peremiis iks jah, kestu muu.”

„Kost tiä siss nii āksalt tull?”

Pāäle seltsis käsi, sõrm rāndas järele-mõtlilikult ninas.

Muheles Kusta minnes. Hästi nad sobisidki, tilluke karjapoiss ja vanasulane. Polnudki

Töotahe, tööoskus ja töörõõm.

Noored inimesed astuvad ellu suure teotsemistahtega. Isetegevuse tung on meie rahval päritud juba esivanemaist. Eluvõitluses võib aga kaduda töotahe, kui ei leita õiget rakendust. Edu on tööl, mida tehakse oskuse ja armastusega. Töörõõmu suurendab edukas tulemus. Tööle on vaja suurt ja kandvat ideed. Noortele soovitatakse omada ühistegevuse aadet. Ühistegevus annab kõigile õilsa võimaluse töötada oma rahva kasuks ja oma riigi rippumatuse kindlustamiseks. Ühistegevuse idee rakendatakse praktilisse ellu mitmel alal. Kõigil ühistegevuse aladel vajatakse noorte kaastööd. Peatun ühiskaubanduse juures.

Üldnõue on, et oma tööala peab hästi tundma. Ühiskaubandust tuntakse meil veel vähe, hoolimata tema 30-aastasest tegutsemisest. Tutvumiseks toongi järgmised read:

teisi talus, kes kõiki noid Kaadi keeruliselt vastata oles suutnud. Küsisid näites Katarina Tsirgu linna saamisluugi kõneles ta pikalt ja laialt Issanda tsirgukesest ning Onnistegijast. Küsid aga Kustalt, siis vastati kohe: „Kae, sinna oll ütts miiss, Kull priinimi, edimetse tare ehitenu, tollepärast naksevegi liina Tsirguliinass kutsma.“ Hoopis tõenäolisem.

*

Istusid peremees ja Kusta kumbki omaette. Päike oli ju ammu loojunud, aidalävi nende all näis veelgi õhetavat ta lõõsast. Hallivöödiline kass, silmnäoks valge nelinurk, libises hääletult üle õue, nagu hõõksid ta roosakad jalatallad veel praegugi päikesest. Öhtu oli kummaliselt soe ja vaikne. Siugudena roomasklesid varjud piki hoonete seinu. Soo kohalt kerkis hall udusein ähmaste hajuvate kõverjoontena.

Mehed hindasid mõttes teineteist. Enn tundis, et ta soosing Kustale üha tugevneb ja Kustal ei näinud enam mõttesegi tulevat, et ta hommikul peaks lahkuma. Peremees oli talle ju saunas öelnud, et ta koha korrashoiu paneb vaid Kusta arvele. Ja kui Kusta oli tahtnud anda pikema seletuse, oli öelnud: mis sest täna, tuleb veel teisigi argipäevi. Muidugi, muidugi.

Ennul näis vilu hakkavat. Tõmbas kuue õlule, vahtis üksisilmi hämarusse. Siis meenus tal midagi. Soo! See tuli soost, see külm hingus. Seal ta nüüd laiutab, saates välja oma mürgist hingeõhku. On aastakümneid ja sadugi mürgitanud ja närtsitanud ta eelkäijaid, ta vanemaid, teinud nad ihult kiduraks, hingelt kibestunuks... Lõpuks olid

nemadki harjunud selle ruske sooveega, ei osanud elu kujutellagi tolle koriseva hiiglaseta. Ei stüüdistanudki nad teda, kui hall vilja rikkus või loomad sageli vajusid mülkasse... Ei osatud teda taltsutada...

Aganüüd? Kas nüüd ei suudetaks?

Ennu endagi hinge on nagu piserdatud soo roostelist nõialeent. Kas ta alistub samutigi kui ta vanemadki? Suur Jumal! Nüüd ta taipas, milleks isa teda siia oli vajanud. Kus oli ta mõistus tookord olnud.

Ei veel pole hilja, ta võitleb, lunastab oma ülesande, hävigu kas või ise samuti.

Ja ta hakkas tasa kõnelema, arglikult, kartes, et ta kavatsused teisele võiksid näida lapsikud. Et ei naerdaks nende üle nagu naerdakse lapse üle.

Ent Kusta ei naernud. „Peremiis,“ kordas ta veenvalt, ja nagu Ennule näis, pühalikultki vana peremehe sõnu „ää kotuss om Tsilga, ole ei ämp parembet vallan.“

Nii, Kusta arvas siis sama. Ta polnud siiski eksinud, kui lubas siin viimistleda oma elutöö. Ainult teissugune tuleb see nüüd...

*

Hämarus laotus hilju üle uinuva talu, hõljus põldudel, tungis aidaesikussegi. Läbi võretatud aknaavasuse kandus sisse maa karge hõngu, mis aegamööda segunes aidalõhnaga selle omapärase linase riide, koirohu, tõkati pühapäeva rõivaste ning veel mõningate seal seisnud või seisvate esemete lõhnade seguga mis nii omane Eesti aitadele. Ja lameskelles viivu unetult asemel, all puhas, alles pesust karge lina sisendamas hubast tunnet, haistis Enn Sookask vaipa päält lükates oma kehalt hoovavat sauna ja vihalehe lõhna...

Põhimõttelisi aluseid.

1) Majanduselu areneb kõikjal kindlais raames. Omatööstuse ja kaubanduse arendamiseks vajame rahvuslikku kapitali. Ühistegevus võimaldab kõigile väikese rahaga võtta osa suurtest üritustest.

2) Liitumise vabadus. Ühiskaubanduse kaasomanikuks-liikmeks astumine, olemine ja lahkumine on vaba kõigile.

3) Täieline üheõiguslus. Kõigil liikmetel on ühesugused õigused, olgu nad senised või uued, vanad või noored, suure või väikese rahaga kaasomanikud.

4) Demokraatlik valitsemine. Igal liikmel on üks hääl. Kõik küsimused otsustatakse liikmete enamuse tahte kohaselt.

5) Ühiskaubanduse edu on suur seal, kus liikmete enamuse teadlikult kasutab oma pere-mehe õigusi.

6) Täieline poliitiline ja usuline erapooletus valitseb ühiskaubanduses. Kõigi tarvitajate koostöö on kindlam edu pant. Parteipoliitilistele ega usulistele lahkeliidele ei tohi lubada ruumi ühistegevuses.

7) Rahva ostujõu koondamine ja tarviduste kõige otstarbekohasem rahuldamine on ühiskaubanduse praktiline ülesanne.

8) Kasutaotlemine ja omakasu püüdmine on võõras ühiskaubandusele. Sihiks on majanduslikult tasuvalt töötamine. Tulumõõde ülejäägid maksetakse tagasi liikmetele nende oma osu-summade järgi. Tegevuseks tarviliku talituskapitali kogumiseni kasutatakse ülejääke ühingu jagamata ühisvara — omakapitali — kasvatamiseks.

9) Kokkuvõtteid on jõukuse alus ühiskaubanduses ja tema liikmete-kaasomanikkude majapidamises. Ost ja müük ainult kohemaksetava raha vastu on väärtuslik alus kokkuvõtteile. Kassamüük kergendab ostjale kui ka müüjale „seada suud sekki mööda“.

10) Selgitustöö arendamine ühiskaubanduse vajadusest ja tähtsusest on kasulik igale noorele, kes tahab töötada oma rahva kindla ja kaunima tuleviku kasuks.

Praeguse aja saavutusi.

1) Ühiskaubanduse ulatust näitab rahaline läbikäik. Kauba müügisumma tõuseb 1934. a. üle 40.000.000 krooni. Sellest on 25.000.000 krooni väikemüüke kohalikkudest ühiskauplustest ja 15.000.000 krooni suurmüüke E.T.K. kaudu.

2) Tarvitajate omatööstuse arendamine on ühiskaubanduse suuremaid saavutusi meil ja välismaal. Valmistatakse kaupa ise omale —

ühinenud tarvitajale — ühisel jõul. Toodang kasvab kiirelt. Toodetakse kaupa, mida suudetakse teha paremini ja odavamini kasutaotlevast eratööstusest. Püsivalt ühtlane ja kõrge kvaliteet, täis kaal ja õiglane hind on ühiskaubanduse omatööstuse alusmüüre. Omatööstus kasvab käsikäes ühinenud tarvitajate ostujõu suurenemisega ja ühiskaubanduse käsitada oleva rahvusliku kapitali kasvamisega. Elukõige peavad rahvahulgad tundma tarvitajate omatööstuse sihte ja aluseid.

E. T. K. kaudu müüdi tarvitajate omatooteid:

1932. a. — Kr. 800.000.— väärtuses

1933. a. — Kr. 1.548.000.— väärtuses

1934. a. kava Kr. 2.700.000.— väärtuses

Käesoleval ajal toodetakse E. T. K. seitsmes tehases kokku 93 mitmesugust kaubaartiklit.

3) Väliskaupadest ostetakse vaid neid, mida kodumaal ei valmistata. Ühiskaubandus ostab sealt maalt, kuhu müüakse eesti tooteid. Importeeritakse kindla väärtusega kaupa. Müües seda õiglase hinnaga, sunnib ühiskaubandus ka kõiki kasutaotlevaid ärisid piirama oma teenistust. Nii toob ühiskaubanduse võistlus otsekohes kasu kõigile tarvitajale.

4) Kodumaa eratööstuse toodangu müügil on sihiks vahetalitajate arvu vähendamine. Ühiskaubandus toob kauba otse tootjalt tarvitajale.

5) Ühiskaubanduse liikmeteks on 40.000 perekonda, kes moodustavad tarvitajate- ja majandusühingud ning põllumeeste seltside kaubandusosakonnad. Ühiskaubandusliku keskkohta — E. T. K. — liikmeteks on ainult ühistegeelised asutused. Erasisikuid E. T. K. liikmeks ei võeta. 1934. a. alul oli E. T. K. liikmeteks 184 ühingut, kellel kokku üle Eesti 350 ühiskauplust.

6) Ühiskaubanduse kasutada on rahvuslikku kapitali ümmarguselt 10.000.000 krooni. E. T. K. omakapitalid on 1.000.000 krooni. E. T. K. liikmete-ühingute omakapitalid on 2.000.000 krooni. Seega on ühiskaubandusel kokku omaraha 3.000.000 krooni. Jaganata ühisvara tagavarakapitali kujul on ühiskaubandusel kokku 1.650.000 krooni ehk ümmarguselt 40 krooni iga liikme kohta. Osakapitali on ühiskauplustel keskmiselt 20 krooni iga liikme kohta. Kokku kõigil ühingul ja E. T. K.-l 1.350.000 krooni. Peale omakapitali on varanduse kustutamiseks kogutud 1.300.000 krooni. Ülejäänud osa talitusevarast on võõras kapital, mis saadud kaubavõlana sise- ja välismaalt. Soodustatud intressidega riigivõlga ühiskaubandusel ei ole.

Ettevalmistamisest põllumehe kutsele*)

Enamik kodumaa rahvastikust (59%) teotseb põllumajandusalal. Arvestades veel asjaolu, ga, et ka suur osa meie tööndus- ja kaubandusaladest on otseselt sõltuvad põllumajandusest, ilmneb, et Eesti on tüüpiline põllu-

*) Käesoleva artikli koostamisel olen kasutanud Põllutööministeeriumi Hariduse- ja katseasjanduse büroo juhatajalt hra õp. agr. J. Ümarikult lahkesti saadud allikaid ja andmeid, mida siinkohal tänuga märgin.

7) Kinnis- ja vallasvara on ühiskaubandusel kokku 3.000.000 krooni väärtuses omandamise hinnaga. E. T. K.-l on Tallinnas kesk linnas 3,5 hektaari suurune maa-ala. Sellele on ehitatud 40 mitmesugust hoonet, millede kogumaht on ümmarguselt 65.000 kantmeetrit. Neisse hoonetesse on mahutatud E. T. K. tööstused, laod ja peakontor. E. T. K. platsile tuleb mitu laia- ja kitsaroopalise raudtee teharu. Raskemad kaubad tõstetakse laost otse vagunisse. E. T. K.-l on oma raudtee kauba-jaam, millest läheb aastas välja üle 3.000 vaguni mitmesugust kaupa, ning oma postkontor.

8) Ühiskaubandus, töötades majanduslikult tasuvalt, jätab aastas tulude ülejääke ümmarguselt 200.000 krooni. Riigimakse oma tuludelt tasub ühiskaubandus aastas 15.000 Peale selle tempelmaksud, läbikäigumaks ja tollid.

9) Palgalisi ametnikke, teenijaid ja töölisi on ühiskaubandusel ümmarguselt 1500 hinge. Neist kohalikkudes ühingutes 1000 ja E. T. K. tööstustes, ladudes ning kontorites üle riigi 500. Palgalise tegelaskonna täiendamiseks ja uuendamiseks tuleb juure igal aastal üle saja inimese.

10) Ühistegevust Eestis on õhutanud ja arendanud juba vene ajal rahvuslik võitlus. Rahvariigi rippumatust aitas ühistegevus kindlustada majandusliku iseseisvusega. Tööd ja leiba kõigile oma riigis. Töötame oma tarbeks ja väljaveoks. Arenemisvõimalusi on rohkesti; ülesandeid palju.

Praegune aeg vajab enam kui kunagi varem praktilisi oskusi ja reaalselt elutundmist. Suures võitluses võidab see, kes on tugevam ja osavam. Kuid praegune aeg kohustab meid ka ideelisele võitlusele. Peame püüdma parema ja õiglasema poole, mis on saavutatav ühistegevusega.

majandusriiki väikemajapidamise süsteemiga. Eesti 133 357 talundi (1929. a.) keskmiseks suuruseks on 23,2 ha. Põllumehe-väiketalupidaja käitismajanduslikuks edukuseks on olulisemad tegurid põllumajanduslik kutseharidus ja sõltuvalt sellega ühistegevus. Aga just need väiketalundi arengut forsseerivad tegurid oli Eestis varemalt kõngusolekus (Eestile pändas vene tsaaririiki vaid ühe põllum. kutsekooli) ning vähe enne maailmasõda väitis dr. A. Eisenschmidt õigusega: kodumaa talundid arenevad ligikaudu „vähjakäigus“.

Kutsehariduse otsese mõju kohta talundite tulukuse suurendamisel on andmeid kodu- ja välismailt. 1928/29. põllum. aastal teostas Pm. Raamatupidamistalitis eriuurimuse selle kohta, milliseid tulemusi on saavutatud talundeis kutsehariduse ja kutsehariduseta peremehe puhul. Talundeis, kus peremees oli saanud kutsehariduse, oli puhtsaak 1 ha tulundusmaale Kr. 13.62, Kr. 8.09 vastu kutsehariduseta peremehe korral. Vahe seega Kr. 5.53 kutsehariduse kasuks.

Saagiandmed maaviljuses ja toodangud loomapidamises on kutseharidusega isikult suuremad. Ka Eesti põllutöökoolide õpilased on kodutalundeis, lisakulusid tegemata, saavutanud õpetajate kontrolli all teostatud õppeprojektides näiteks juurviljakasvatuses keskmisi saake 40000—50000 kg ha'lt, mis võimaldab tasuvuse, kuna tavaliste saakide (17000—23000 kg ha'lt) puhul tasuvalt teostada juurviljakasvatust üldse õple võimalik. Samu tulemusi on saanud meil ja mujal ka teiste viljade kasvatamisel. Ja kui Skandinaavia riiges ja Soomes põlluviljade saagid ja loomade toodangud meie keskmistest saakidest on järsult kõrgemad, nagu klass oma ette, siis on seegi eeskätt kutsehariduse mõju. Nii on Norras üks pm. kutsekool iga 1494, Soomes — 1718, Taanis ja Rootsis 4000 ja Eestis iga 4500 talundi kohta. Põllumajandusriigi edukas ja terve areng on seega nähtavalt ja tihedalt seotud põllumajanduslikult tegeva rahvastiku — meeste ja naiste — kutselise ettevalmistuse ja tublidusega.

Eestis võimaldavad põllumajanduslikku kutseharidust 31 põllutööministeeriumile alluvat kutsekooli.

Põllutöökoolid on 3-a. kursusega, asuvad Jänedal ja Olustveres. Esimene aasta on pühendatud enam üldainetele. Valmistavad ette tegelikke peremehi kui ka alamaid instruktoreid. Erieksamiga on võimalik pääseda ülikooli põllumajandusteaduskonda (agronoomia osakonda), vastu võetakse nii keskkooli kui ka järgnevatesse 2- ja 1-a. kursusega põllutöö koolidesse 6 kl. algkooli lõpetanud, 17 a. vanuselt. Suvi I ja II kl. vahel on vaba, II ja III kl. vahel tuleb töötada kooli majapidamises ja peale lõpetamist olla tegelikult talupraktikal. Jänedal avati piiritusmeistrite eriklass 2-a. kursusega, Olustveres avatakse tä-

navu eriklass 1-a. kursusega gümnaasiumi lõpetanule.

Põllutöökoolid (9) kahe a. kursusega asuvad Arknal, Helmes, Kõljalas, Pollis, Vaekülas, Vähil, Vigalas, Vodjal ja Väimelas. Neist on Vaeküla ja Vodja n. n. eesttõetgijate koolid, kus eriline rõhk on asetatud plm. töö õpetamisele. Õpilasi võetakse vastu mõlemist soost. Valmistavad ette kutseharidusega põllumehi ja põllutöölisi. Lõpetamisel nõuetav tegelik talupraktika (I ja II kl. vahel).

1-a. põllutöökoolid (4) asuvad Keilas (üleviimisel Kehra), Petseris, Pürksis (rootslastele) ning Putkastes (asutamisel). Selletüübilisi koole näeb pm. kutsekoolide võrgukava (kinnit. 1924. a.) kõige enam ette. Ka põhjamaal on need aastase ja lühemagi kursusega koolid saanud üldise tunnustuse, kuid seal on ka õpilaste praktiline ettevalmistus tugevam.

Kodumajanduskoolidest on Kehtna kõrgem kodumajanduskool (aianduse-, käsitöö- kudumise- ja majap. osakondadega) 2-a. kursusega. Vastu võetakse üle 2 a. gümnaasiumi lõpetanud 19. a. vanuselt. Valmistab ette instruktoreid, õpetajaid ja haritud perenaisi. Kehtnas töötab ka kodumajanduskeskkool kolme a. kursusega. Vastu võetakse algkooli lõpetanud 15 a. vanuselt. See kool on analoogiline poiste põllutöökeskkoolile ja siit on võimalik pääseda kõrgemasse kodumajanduskooli. Teine niisugune keskkool tütarlastele alustab tänava tööd Helmes. Kehtnas töötab veel kodumajanduse eriklass gümnaasiumi lõpetanule 1-a. kursusega.

1-a. kodumajanduskoolid (7) asuvad Karjas, Mõdrikul, Orgital, Sakus, Säreveres, V. Antslas ja Vasulas. Vastu võetakse 17. a. vanuseid algkooli lõpetanud tütarlapsi. Valmistatakse kutseharidusega perenaisi. Eriklassid perenaiste abiliste ettevalmistamiseks on Saku ja Vasula koolide juures.

Kodumajandusliku hariduse võimaldamisel tuleb tunnustavalt mainida ka Kunda ja Ravila rahvaülikoole. Need on seegaõppeasutused kuue kuulise kursusega, kus ka kodumajanduslikud ja põllumajanduslikud ained käsitlemisel. Neil on ka oma majapidamine. Vastu võetakse ka vanemaid isikuid.

Kodumajanduse- ja käsitöö täienduskoolid ja -klassid algkoolide juures töötavad mitmel pool, eriti linnades ja alevites, edukalt. Ent põllumajanduslikud täiendusklassid praegusel kujul, kus vast ainult aianduses ja puumetallitöö ainetes saab rõhutada tegelikke töid, pole meie oludes sobiv tüüp. Teoreetiline kava on küll — vast liigagi — ulatuslik, suur pahe on aga koolitalu ja sellega praktilise õpetuse puudumina. Vaid kutselaadilistena, mitte kutsekoolidena ongi nad mõeldud.

Põllumajanduslikest erikoolest on karjatalitajate koolid Purilas ja Väimelas 1-a. ja karjakontrollassistendite koolid Kuremaal ja Kuusikul 2-a. kursusega. Vastu võetakse algkooli lõpetanud vähemalt 17 a. vanuselt. Valmistatakse ette karjakasvatusala „spetse“.

Piimanduskooli õisus võetakse 21 a. vanuselt, vähemalt 6 kl. algk. haridusega ja 3-a. eelpraktikaga piimatalituses. Valmistab ette meiereid, juustumeistreid, piimanduskonsulente. Üheaastane eriklass valmistab ette koore-

jaamade juhatajaid. Nõuetav 1-a. eelpraktika.

Aiandus-mesinduskool Vähil on 2-a. kursusega. Vigala ja Palli põllutöökoolide juures töötavad esimeses kahe teises aastase kursusega aianduse eriklassid. Sookultuuri ja maaparanduse erikool 2-a. asub Toomal ja metsanduskool 2-a. metsnike ettevalmistamiseks Voltvetis. Eriklass 1-a. valmistab ette-metsavahte.

1934. aastani on põllutöökoolid omariikluse ajal annud 5138 lõpetajat (keskkoolid — 515; 2-a. koolid — 1453; 1-a. koolid — 534; erikoolid — 1254 ja kodumajanduskoolid — 1352).

Juure arvates enne maailmasõda kutsehariduse saanud isikut, teotseb kodumaa põllumajanduses praegu ümmarguselt 6000 kutseharidusega isikut! See on küllaltki märkimisväärne arv ja nende töö on kahtlemata tulnud kodumaa põllumajandusele ja eesti talule õnnistuseks. Seda õnnistust külvavad need õppeasutused tulevikus ikka kindlamalt ja ulatuslikumalt. Ometi ei suuda nende hädatarvilik tegevus meie väikese kandejõu (osalt ka pm. kutsehariduse tähtsuse alahindamise tõttu) kunagi muutada kõige laiemaid hulki haaravaks, massiliseks. Võime nende koolide võrku tihendada vaid pikkamööda ja paljudel kehvemate talude lastel puudub võimalus minna aastaks-teiseks kodustest tööst cemale. Aastas lõpetab meil põllumajandusliku kutsekooli umbes 600 (1933. a. 607) isikut, 6 kl. algkooli aga 12000 (1932./33. a. 11770) last. Arvestades algkooli lõpetajaid ainult vastavalt põllumajanduslikult tegelevale rahvastikule (60%), teeks see 7200 ja seega saaks algkooli lõpetajaist maanoortest vaevalt 10% (6 kl. lõpetajaist — 5%)! põllumajandusliku kutsehariduse. See pilt pole põllumehe kutsele kuidagi väärne. Seda enam, et meil üldhariduslikku keskkooli astujaid on aastas üle 2500. Töö põllum. kutsehariduse viimiseks laiaessee hulkadesse on sellega veel suurelt osalt ees.

Eesmärgi saavutamiseks on mitmeid võimalusi ja ka eeskujusid. Mõte maa-algkooli põllum. ainele õpetust sisse viia on üldiselt jäätud kõrvale (rahvusvahelise pm. kutseharid. IV kongressi seisukoht), sest iga rahvas püüab saavutada võimalikult kõrgemat algharidust ja algkooli ei saa muuta kutsekooliks. Küll aga tuleks loodusteadust õpetada põllumajanduse seisukohalt lähtudes, põllumehe tegevuse ja töö vastu arusaamist ja armastust kasvatavalt. Kooliaiad on selles sihis esimesed ehk küll visalt ilmuvad pääsukesed.

Algkool lõpetatakse meil 14 a. vanuses, kutsekoolidesse pääseb aga alles 17. aastast. Sellega 14- ja 17-eluaastate vahemikul asub tühimeik, mis täita tuleks nii, et teostuks teatav põllumajanduslik alg-kutseharidus, mis oleks massiline, laiu hulki haarav ja kutseorienteeriva iseloomuga. See eelkool ei tarvitseks olla pidev, õpilasi alatiselt kodust ja talutööst eemalhoidev, vaid võiks kujuneda ehk ligikaudu nagu Tšehhoslovakkia põllumajanduslik rahvakool, kus see mittepidev õpetus kestab kaks (kohati kolm) aastat. Igal nädalal paaril õhtupoolikul (ka pühapäeval!) vaid 8—9 tundi. Õpetavad erikursusil ettevalmis-

MAATULUNDUSEST

Seni on Põllutöökoja juures maatulundusalal tegelevaid noorsoo-organisatsioone (maanoorte ringid noorte maatulundusklubid, ÜENU osak. põllumajandusharud, seltside juure asutatud noorte osakonnad jne.) registreeritud 138 ümmarguselt 2000 liikmega. Jälgides ajalehist ja mujalt saadud teateid, on töö olnud suvel igalpool hoogne. Suuremaist algatusist paistavad välja kongressid Arknal ja Kõljalas ning maanoorte päevad ja näitused Vigalas, Tudulinna, Rāpinas ja Kõljalas. Ent mujalgi on korraldatud oht- ralt õppekäike, võistlusi, ja muid ühissetevõtteid.

Maanoortepäev Vigalas.

Läänemaa maanoorte päevale Vigalas 1. juulil oli noori kogunenud ülemaakondlikult. Pikas rongikäigus tuldi muusika saatel Vigala jaamast põllutöökooli parki. Vaimuliku kõne pidas õp. Soosaar. Hoogsa peokõne ütles E. P. Keskseltsi sekretär J. Eckbaum. Järgnesid võimlemise ja rahva-

tantsude ettekanded prl. Kanteri juhatusel ja Lihula põllum. seltsi noorte osak. laulukoori laulupalad.

Järgnesid lüpsi-, loomade puhastamise ja võrkpalli võistlused.

Võrkpallis kohtasid Lihula, Vanamõisa, Poanse ja Rumba meeskonnad.

Ohtul järgnes kooli saalis Vana-Vigala mt. klubi korraline peoõhtu.

K.

TUDULINNAST.

Iisaku ja Tudulinna elurõõmsatele maanoortele on kujunenud traditsiooniline nortepäev alati suursündmuseks. Tänavune 4. ülekihelkondlik noortepäev, mis peeti 30. juunil ja 1. juulil s. a. Tudulinna kohalise põllum.-seltsi korraldusel, oli muist eelmisist erinev just ettenäht võistlusiga mitmesuguseil aladel.

Laupäeva õhtul, 30. juunil rivistusid noored rongkäiguks Laulu-Mängu seltsi maja juure. Siit mindi Tudulinna kalmistule pärjapanekuks langenute ausambale. Kalmistul

tatud algkooliõpetajad, kohalikud konsulendid ja kutseharidusega põllumehed. Koolid asuvad (enamasti) algkoolide juures ja on neil ka oma katsepõllud. Meil võiks osa neist asuda ka põllumajanduskoolide juures. Õpetajad juhivad õpilaste tööttevõtteid ka õpilase kodus. Nii õpilane töötab kodus ja käib ühtlasi ka koolis. Sarnaseid — mittepidevaid — põllumajanduslikke eelkooli on asutatud ka mujal (Norras, Hollandis, Itaalias), Tšehhoslovakkias töötab neid üle 900. Soomes, peamiselt piirirajoones, teotseb veel rändkutsekoole.

Sama probleemi lahendust teatud määral on meie külanõored — vanemate sõprade häätahtlikul toetusel — juba ise üritanud. Mõtlen meie hoogsalt arenevat ja mitmeti omapäraselt kujunenud maatulundusilmelist noorsooliikumist — maanoorteliikumist. Ühiselt koos käies, koosolekuil ettekandeid pidades ja kuulates, õpiringi põhimõtteil töötades ja kodutalus juhtide ja ringivanemate virgutusel tööttevõtteid teostades — rühitakse teadlikult põllumajandusliku kutseala töö- oskuste ja vajalike teadmiste omandamise sihis. Näib, et meie maanoorte liikumine oma 138 organisatsiooni ja ümmarguselt 2000 liikmega on juba muutumas laiade hulkade asjaks — kutsekooliks noortele talulastele, tulevastele põllumeestele. Ta pehmenab meie pm. eelkooli puudumist, ei asenda aga siiski teda, sest noorte organisatsiooni töö kutse- oskuste ja teadmiste pakkumisel saab olla ikka vaid järguline, mitte terviklik, kuigi ta hoogsas isetegevuses ja omaalgatuses võib olla väga edukas ja ongi. Küll aga võiks põllumajanduslik eelkool meil olla tõhusaks hooandjaks meie maatulundusilmeliste noortekoondiste (maanoorte ringid, maatulundus- klubid, ÜENU osakondade põllumajandusha-

rüd põllumeeste- ja perenaiste seltside- ja maanoorteliidu osakonnad jne.) tegevuses.

Vanemale põlvele on põllumehe elukutes vajalike teadmiste ja oskuste süvendajaks väga mitmeladilised kursused, korraldata- vad Põllutöökoja ja eriseltside kaasabil. Eesti põllumehele on see „vana tuttav tee“, sest kui tsaarikord ei võimaldanud kutsekoole, siis asutati ja korraldati vähemalt kursusi. Üld- põllumajandusalal on kursused viimasel ajal vaibus, hoos on nad aga kodumajanduse aladel, sest kutseteadlik eesti taluperenaine (laiemas ulatuses muidugi) on alles iseseis- vuse aja hilisema järgu saavutus. Peale suure tungi (nooremate hulgas) kodumajanduskoo- lesse, trügivad keskealist põlve koondavad maanaisteseltsid võidu kursuste korraldami- sel. Suurema tähtsusega ongi just kitsamate erialade: puutöö, värvimise, kännulõhkumise hobuserautamise, seakasvatuse, taluraamatu- pidamisel, käsitöö, kudumise jne. kursused. Üldiselt kursused peaksid jääma edaspidigi vaid eriküsimuste käsitamiseks, süvendami- seks ja läiendamiseks — põhja kutselisele ettevalmistusele peaks aga andma vastav kool.

Suuri täiendamise ja õppimise võimalusi annab ka kutsekaaslaste töösaavutuste jälgi- mine olgu õppekäikude, maatulunduslike näi- tuste külastamise või kutsekirjanduse jälgi- mise teel. Kõik need teed viivad sihile: üks kiiremini, teine aeglasemalt, üks vähem, teine enam põhjalikumalt. Liikumises on edu, pai- galtammumine on mahajäämine, sest teised lähevad edasi, Iga põllumajanduslikul kut- sealal tegutseja ja tegutseda kavatseja püüdi- mine olgu sihitult oma kutsetööks parima et- tevalmistuse saamisele, kasutades kõiki et- tesaadavaid võimalusi. Riigi- ja rahvaelu juh- tide kohus aga on neid võimalusi laiadele hulkadele luua.

kõnelesid H. Peep ja E. Amer. Kõnede lõppedes asetati 4. noortepäeva poolt pärg aksamale. Ilusa tundeäratuse kutsusid esile sega- ja pasunakooride ettekanded.

Ülejäänd aeg veedeti L.-M. seltsi saalis. Peeti kõnesid, lauldi ja mängiti ülevas meeleolus teelauas hilisööni.

Pühapäev oli võistluspäevaks, mil juba varahommikul korraldati igasügisel eelvõistlusi. Tegelik tööde võistluses tulid esimesele kohale järgmised noored: ketruses prl. L. Treilmann, Kesavälja mtk. ja prl. E. Palm, Metsküla mtk.; juurviljaharvenduse võistluses A. Pärnik, Kesavälja mtk. ja prl. A. Roosenek, Mõisaküla mtk.

Kell 2 päeval toimus 4. ülekihelkondliku noortepäeva pidulik avamine L.-M. seltsi ruumes. Avakõne ütles noortepäeva auesimees J. Elken.

Järgnesid jällegi võistlused, kus 1. kohale tulid: deklamatsioonil I. Lepasaar, Oonurme mtk. ja H. Peep, Porskova mtk.; välkõnevõistlusel E. Önnmann ja hra E. Amer, Kesavälja mtk. Kirjandite võistluses krooniti 1. auhinnaga E. Amer'i töö „Minu kodu“. Seejärele mindi rongkäigus spordiplatsile, kus algasid spordivõistlused.

Suure menu osaliseks sai naisvõimlejate trupp oma ettekannetega. Ka kergejõustikus saavutati häid tagajärgi.

Peale spordivõistlusi algas noorte-ball, kus kuulutati ja krooniti võitjaid. Kõikjal oldi noortepäeva tulemustega rahul.

E. Ö.

Räpina-Põlva maanoorte näitus.

Räpina-Põlva 8 maanoorte ringi korraldasid 19. aug. Räpinas suvepäeva ja ringide tööde näituse.

Pidustused algasid rongikäiguga seltsimaja juurest vabadussõjas langenute mälestussamba juure, kus asetati pärg. Siit liiguti end gümnaasiumi puiestikku ja hoonesse, kuhu oli korraldatud näitus.

Suvepäeva avas Räpina noorteringide vanem H. Heering. Kõnelesid J. Hünersõn maanoorte liikumise mõttest ja konsulent G. Vähi maanoorte ringide tööst ümbruskonnas.

Näitusel oli huvitavaid nais- ja meeskäsitöid ning väljapanekuid aianduse, juurviljade ja põlluviljade alalt.

Järgnesid mitmeladilised võistlused. Rahvast oli igalpool rohkesti.

L.

Saare maanoored pidasid V kongressi.

Maakondlise näitusega ühel ajal Kõljalas pidasid saare maanoored oma V kongressi, kus kinnitati 1933/34. a. kassaaruanne Kr. 331.25 suuruses ja tegevus aruanne. Tegevuse aruandest võiks nimetada aastaväljel järgmisi tütütulemusi: maanoorte kevad-päev möödunud (1933. a.) kevadel. Maakondliku maanoorte näituse korraldamine Kõljalas möödunud sügisel ja IV. kongress, mis oli üks perekamaid. Talvised meeskäsitöö kursused vilunumatele meeskäsitöö alal, et saada eestegijaid laiemale ümbruskonnale. Talvel asuti omavahelist aegkirja „Saaremaa noorte teated“ välja and-

ma ja toimetama. Korraldati maanoorte ringidele seemete ühistellimine. Korraldati ringide tegelastele kevadel ühe päevane täienduskursus, kus päärõhk pandi koduümbruse kaunistamisele. Võeti osa I Ülemaalisest maanoorte kongressist. Selleks korraldati mandrile õpireis veoautol ning sõideti maha 1100 km. Tänavusel näitusel esines koguväljapanekutega 12 maanoorte ringi. Väljapanekud olid mitmeti väga huvitavad. Kongress otsustas korraldada tänava talvel Kõljala põllutöökooli ehk Karja kodum. kooli juures kuuajalised maanoorte juhtide kursused nagu neid eelmisel aastal korraldati Arkna ja Väimela põllutöökoolide juures.

Kongressi eelõhtul korraldas S. M. R. T. Kõljalas Põha metsas õitsetule kokkutulnud noortele. Tuleääres puhusid Saaremaa vanemad tegelased J. Laul, M. Kommel ja teised toredat õitsetule juttu ning Saaremaa kodum. nõuandja deklameeris nalja ja naeru. Pärast mängiti veel kaua tule juures ringmängu. Öhtu oli meeleolurikas.

Rahvariided tunnistati maanoorte piduriietuseks. Peeti tarviliuks et kooliõpetaja kohuseks tehakse maanoorte tööst osavõtmise.

Kongress oli väga üksmeelne ja lõppes lauluga: „Eestimaa, mu isamaa“.

S. M. R. endine juhatus valiti terves koosseisus: H. Otstavel E. Martin, P. Häidesk, A. Kaal, O. Kolk ja A. Veegeen tagasi lisaks täiendati 7-da juhatusliikmega, kelleks valiti K. Öör.

*

Tänavusel Saaremaa põllumajanduse näitusel Kõljalas esines 12 maanoorte ringi aianduse, põlluvilja, seemnekasvatuse, koduümbruse kaunistamise ja naiskäsitöö aladel. Väljapanekuid kaunistasid korraldatud pildikogud, kartogrammide ja seinajaalad.

Kõrgeim auhind anti: Tumala maanoorte ringile. I auh. anti Vaivere, Meedla, Lõopõllu, Sassi, Pidula, ja Ilpla ringidele.

II auh. said: Kaarma, Upa, Pamma, Gotlandi ja Elme maanoorte ringid.

O. K.

Käesolev E. N. number ilmub ühistegevuse ja omatoodangu kaksiknumbrina.

Sisus leiduv jutustis „Kojutulek“ krooniti ÜENÜ keskkoolidevahelisel kirjandusvõistlusil III auhinnaga. Autor A. Saar on Tallinna Lendri eragümnaasiumi õpilasi.

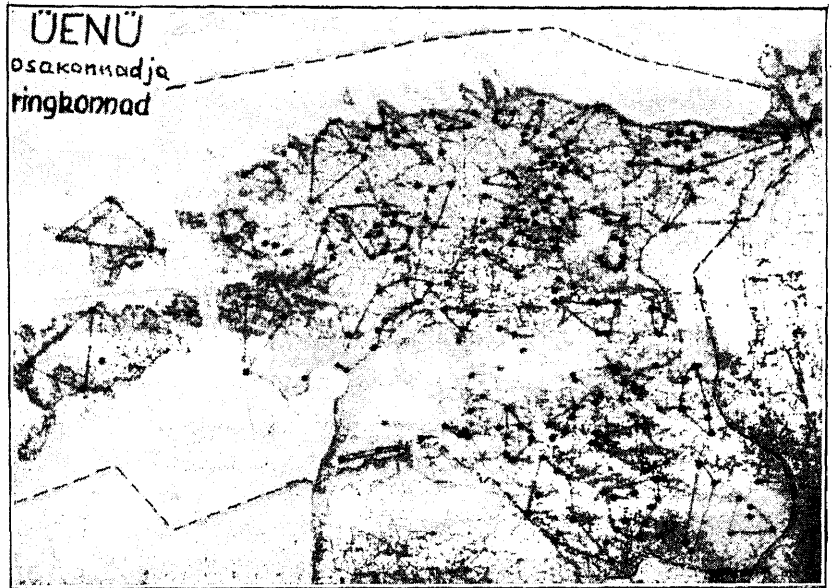
Järgmine E. N. tahab sisus pääkoha lubada kehakultuurile.

Novembri numbris tahab toimetuse anda esikoha Eesti käsitööle, kunstile ja rahvakunstile.

Jõulu number ilmub seniseist suuremal kujul ning toob endas muu seas praegu aühendamisel oleva ÜENÜ kirjandusvõistluste parimad palad.

ÜENÜ sõpru palume varakult alustada meie ajakirja levitamise ja talle uute sõprade leidmisega. Toimetus.

ÜENÜ ELUST

Üldmuljeid ja tähelepanekuid.

Päikeseküllane suvi on lahkunud. Noorsoo-
lasil on häid mälestusi suvisest rühtimisest.
ÜENÜ peres on 23. ringkonnas korraldatud su-
viüritused õnnestunud paremini eelmisest aast-
tast — vist majanduselu paranemise tunnusena.
Võiksid nad siiski olla veelgi tuumakamad,
need noortepäevad. Sisukad aktused, vabaõhu
ettekanded, omavahelised koosviibimised, kõned,
üksikute osakondade esinemised — kõigile tuleks
leida enam ruumi. Ka rahvatantsule, laulule,
võimlemisele tuleks leida senisest väärrikam
koht. Igal juhul tuleb suviste esinemiste
celtöid alata varakult — ju sügisel. Suvised
tööd tõmbavad pingule kõik argipäevad ega
jätka ettevalmistusiks, siis enam pühapäevistki.

Kriipsutame sportlikus tegevuses alla huvi-
tõusu võrkpallile ja veespordile. Viimasel
alal on õnnestunud esinemisi korraldanud
ÜENÜ Valgejõe, Ravila, Porkuni ja Joa osa-
konnad. ÜENÜ Kaiu noored on korraldand
raske jõustiku päeva ja selle kavast leidnud
ruumi vanadele Eesti jõumängudele, millised
pealtvaatajatele pakunud elavat huvi. Kasutatagu
ka mujal juhust, pünnitagu kõrgjast mat-
te ja mõeldagu talvisele harjutusile. Juhatusi
mõnesuguseid annaks ÜENÜ poolt ametisse
panna kavastetav võimlemise- ja rahvatantsu-
alade instruktor.

Võrdlemisi palju on osakonnad üritusi kasu-
tand keskkohdade kaasabi. Keskjuhatuses on
osakondades poolaastal käinud kõnelejaid
34 korda (päisekretär 25 osakonnas!) spordi-
kohtunikke ja instruktoore 21, kirjandusinimesi
jt. 12 korda. Ent on neid kutsutud mujaltki.

Sügisel algab teissugune töö. Paljud osakonnad
korraldavad veel maatulunduse, aianduse ja
kodukäsitööpäevi. Vinni-Pajusti ja Koeravere
osakonnad on oma kodu- ja aianduspäeva ja
näituse kavva võtnud isegi pesutrikimise ja
kartulikoostmise võistlused.

Algab sügisene vaimluse tegevuse hooaeg.
Paljud noored on tulnud linna, teised valmis-
tuvad minekuks põllutöö- ja kutsekoolidesse.
ÜENÜ osakondadele soovitakse pidada meele
Kunda ja Ravila rahvaulkoole, kes meile seni
annud häidki tegevusjuhte.

Paljud osakonnad on sügishooaja tegevust
alustand suuremate avaaktustega ja kavatsus-
tega. Tahetakse korraldada igasugu praktilisi
kursusi, ringe, klubisid, harjutusi, ÜENÜ osak.
tegevusharud on muutumas õpiringideks.

Rahvatantsu ja võimlemisalade ning üldise
tegevuse elustamiseks korraldatakse Tallinnas
novembri alul (5—11) rahvatantsu ja võim-
lemise ja jaanuari alul suuremad tegevusjuhtide
ja spordijuhtide kursused sealsamas.

Nägemiseni siis töö juures!

A. M.

ÜENÜ liikmete koosseis.

Läinud aastal 166 osakonnast Keskjuhatusse
saadetud aruannete järele oli ÜENÜ osakon-
dades 2590 nais- ja 4658 meesliiget mis
teeb keskmiselt 44 liiget osakonna kohta. Juu-
re arvates käesoleval aastal juuretunud osa-
kondi (27), peaks praegune liikmete arv (230
osakonnas) olema 10120.

Mõnesuguse pildi liikmete (võrdlemisi kiiresti
muutuvast!) koosseisust saab Keskjuhatusse
71 osakonnast saadetud liikmeksastu-
mise aktide teisenditest. Nende järele võeti
l. a. uusi liikmeid vastu 2118. (üks viiendik).
Nendest oli vanaduselt (klambrites eel-
mise a. vastavad arvud):

	M.	N.	K.	
13 a. ja nooremaid	19	12	51	(10)
14—15 a.	65	68	133	(72)
16—17 a.	114	119	253	(261)
18—19 a.	164	209	373	(369)
20—21 a.	137	179	316	(352)
22—23 a.	96	183	275	(314)

24—25 a.	94	127	221	(218)
26—27 a.	48	87	135	(162)
28—30 a.	35	80	115	(110)
31—33 a.	26	33	59	(76)
34—36 a.	11	22	33	(58)
37—39 a.	9	14	23	(28)
üle 40 a.	10	33	43	(64)

Suurima liikmete rühma moodustavad siis juuretuli jaist 18/19. aastased noored. Ka 14/15. a. juuretulek on suurenenud. Käesoleval aastal on paljudes osakondades (Tallinna, Aruküla, Truba jt.) moodustatud erilised noorte ja skautühmad. Opetajaskonna kaasabi on märgatavalt suurenenud.

Liikmete hariduslik pilt muutub iga aastaga. Endise domineeriva 4 kl. algkooli hariduse asemel domineerib nüüd algkooli 6 kl. haridus. Suureneb ka kutshariduse saanud liikmete arv.

	M.	N.	K.	
6 kl. algkooli	395	254	649	(610)
5 kl. „	49	20	69	(122)
4 kl. „	358	182	540	(440)
3 kl. „	66	45	111	(208)
vähem kui 3 kl.	19	6	25	(40)
keskkooli	73	84	157	(163)
keskk. lõpetamata	72	40	112	(137)
kutse-täienduskooli	39	57	96	(82)
põllutöökooli	29	4	33	(23)
pedag. ettevalmistuse	22	20	42	(37)
rahva ülikooli	1	5	6	(2)

Elukutse alal domineerib põllutöö. Vaade haridusele on suuresti muutumas. Liikmete hulgas on keskkooli haridusega talu-teenijaid ja külasepa õpilasi. Esitatud on järgmised elukutsed:

	M.	N.	K.	
talulapsi	437	314	761	(780)
põllupidajaid, perenaisi	145	158	303	(340)
talutöölisi, palgatöölisi	131	79	210	(163)
õpilasi	99	76	175	(172)
käsitöölisi	123	38	161	(150)
ametnikke	93	50	143	(188)
vaba elukutselisi	56	13	69	(60)
oskustöölisi	61	7	68	(40)
õpetajaid	20	21	41	(45)
äriteenijaid	9	19	28	(40)
ametiõpilasi	13	7	20	(30)

Mis huvitab ÜENÜ noori?

Ka see on huvipakkuv küsimus oma ette. Arvestades allakriipsutustega eelnimetatud 2118 liikmeaktil võib üldiselt märgata noorte huvisuuna tugevnemist spordile, võimlemisele ja praktilistele aladele. Ent üldiste tähelepanekute kõrval võib märgata ka mõningaid omapäraseid lokaalseid jooni.

Saaremaal, Loonal, huvitavad noored loodus- ja loomakaitsest, mis teatud määral peaks olema kohaliku looduskaitse tegevuse (loodus- ja muinsuskaitse seltsid; looduskaitse alla võetud jugapuu, luuderohi jt. haruldased taimed, Viisandi lennuriik!) tulemus, sest mujal Eestis pole see huvi nii suur. Võru ja Viru tagamaal jälle ollakse enam kui mujal huvitatud käsitööst. Palju oleneb ka juhtidest. Nii on maatulundus ja aiandus saanud elavama tähelepanu

saäl, kus leidub häid eriharidusega juhte (Iisaku, Voldi, Röpina ümbruskond, Saaremaal). Ka võimlemise, rahvustantsu, laulu, muusika alal on tegevus seda hoogsam, mida paremini lahendatud juhtide küsimus.

2118 liikmeaktil on üksikud huvialad saanud järgneva allakriipsutuse (klambris 1932. a. andmed).

sport	690	220	910	(750)
laul	380	390	770	(660)
näiteasjandus	418	282	700	(638)
käsitöö	290	380	670	(560)
võimlemine	312	236	548	(290)
kirjandus	292	248	540	(606)
rahvatants	264	276	540	(304)
maatulundus, metsandus	356	177	533	(402)
muusika, orkester	350	132	482	(408)
kodukaunistamine	108	252	360	(260)
tervishoid	192	146	338	(342)
loodus-, loomakaitse	200	88	288	(220)
kodumajapidam.	20	260	280	(210)
karskus	147	117	262	(222)
oma ajakiri	120	106	226	(230)
male	194	20	214	(226)
ühistegevus	144	66	210	(180)
koduümbruse uurimine				
ja muinsusk.	108	37	165	(150)
tehnilised alad	136	4	140	(80)
matkamine	55	75	130	(?)
fotoasjandus	86	42	128	(?)
esperanto	68	60	128	(?)
tuletõrje	45	6	51	(?)
töövõistlused	22	14	36	(?)

Laius-Tähkvere asutati ÜENÜ.

Vajadus uue organisatsiooni järele tekkis S. S. „Vagia” juhatuses. Leidsime, et meie ümbruses on palju isikuid, eriti nooremaid, kes olemas-olevates organisatsioonides kaasa minna ei saa. Kus kasutatakse seltsi vaid sissetuleku allikana, kus intrigeeritakse, tehakse poliitikat jne.

Kõik nõupidamised ja maakuulamised lõpetasid ÜENÜ Laius-Tähkvere osakonna asutamiskoosolekuga 2. augustil. Hoolumata vihmasest õhtust oli kohaliku intelligenti ja noorust tulnud kokku rahuldavalt, isegi kümnete kilomeetrite tagant.

Kõik läks ladusalt ja praegu on osakonna esimeheks noor ümbruskonnas lugupeetud arst dr. R. Sork ning liikmeskonnas mitmed ümbruskonna akadeemilised jõud.

Kuna kohalik organisatsioon meile senini avaaktuse korraldamiseks rahvamaja pole lubanud, avasime esialgu, 26. augustil, tegevuse ÜENÜ ringkonnavõistluste korraldamisega. Adraku, Vötikvere, Torma, Vaiatu ja vast asutatud Laius-Tähkvere osakondade vahel.

Võistlused õnnestusid hästi osavõtjate ja ka tagajärjede poolest. Vanematele inimestele pakkus huvi ÜENÜ linnasportlaste Knuudi, Marksi, Kiipsaare, Päriste ja teiste osavõtt. Räägitakse praegugi, et Päriste jalad 100 meetri jooksus tõotanud nii kiiresti, et pole neid näinudki ja Knuudi ning Päriste duellis paistnud kaasajooksjad maapoisi päris jalutajatena. Teivashüppes taas arutati, et kuidas inimene nii kõrgelt kukkudes võib ellu jääda.

Osakondade vahelises võistluses omas Keskkühatause auhinna esmakordselt ÜENÜ Adra-ku osakond. Paremad tagajärjed olid: kolmik Armi 13.89, kaugus Marks 6.24, 100 m Päriste 11,5, teivas Kask 3.60.

Sept. lõpupoolel kavatseme korraldada osakonna avaaktuse, millega loodame võita ümbruskonna rahulolu samuti kui seniste ettevõtete.

K. Kask.

Ravila ÜENU-st.

Ravila ÜENU asutati k. a. veebruaris sama valla Maanteeääre küla noorte poolt. Hoogsalt ja energiliselt alustati tegevust. Märtsis toimus osakonna avaaktus Ravila vallamajas omavahelise koosviibimisega tee-lauas, kus päevakohaste selgitusreferaatidega ning deklamatsioonidega esineti.

22. juulil korraldati peoõhtu looduslikult ilusal Rõõsa mäel ja 29. juulil Ravila, Voose, Kadja ja Metsanurga osakondadevaheline suvipäev ringkonna võistlusiga Ravila asunduses. Osakonnale on valmimas lipp, mille pidulik õnnistamise aktus toimub septembri lõpul.

Lähemal ajal algavad tegevust mitmed tööringid ja tegevusharud, eeskätt mees- ja naiskäsitöö, maatulundus- ja kirjandusharud, kuna spordi-, näite-, laulu- ja muusikaringid juba töötavad.

Kavatsetakse osakonnale asutada raamatukogu lugemislauaga ning korraldada tuleval suvel kohapealne noorte tööde näitus. Vastavad klubiruumid loodab osakond saada Harjumaa Rahvaülikooli ruumikast hoonest ning ergutust ja oskusi tööle Rahvaülikooli ning kohaliku täienduskooli õpetajakonnalt.

H. Toots.

Sompa noorte kehakultuurilisist harrastusist.

Sompa noorsoolaste tegevus on kevadest päle piirdunud põamiselt kehakultuursete

*Sompa naisvõimlejate rühm.
Vasakul prl. P. Larsperk.*

harrastustega vabas looduses. On püütud sellele teadlikult anda enam noorusvärskeimat ja rõõmsa mängu ilmet, vältimaks liigset rekorditsemistaudi. Sellest sõltuvalt on esiletõstetud kehalist, vaimset ja intellektuaalset koostööd soodustad võimlemine, vabad mängud, rahvatants. Energilisse töhe on rakendunud nii nais- kui meesnoored täie in-nuga. Naisvõimlejate ja rahvatantsijate juhiks on nrsl. Pärja Larsperk ning mängumeeskondade ja meesrühmade juhiks nrsl. Os. Puusepp.

Sügise tulles tegevus murul asendub küll teatud osas teiste meelisalade ja meeldimustega (lavakunst-, kõne-, huvi-, kirjandusõhtud), kuid mõnedki puhtkehakultuurised viljelused (võimlemine, rahvatants ja uue alana ühissuusatamine) — jäävad edasi Sompa noorsoolaste töökvava nende imposantsemate harrastustena. Et ei häviks kooskõla ja koordineerit ühistöö keha ja vaimu vahel ka sügiskollase lehestiku kadudes valge lumevaiba alla.

Pärja Larsperk.

Vastutav ja tegev toimet. A. Meikop. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskkühatus. Toimetustliikmed: J. Jaik, Ed. Riismann. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lossi pl. 4. Trükikoda „Estotrükk“, Tallinn S. Karja 8. 1934. a.

Soodsamalt

ostate igasuguseid spordivahendeid

Spordiärist „Resev-Resel“

Kullasepa ja Kuninga tän. nurgal

Telefon 432-19

Eesti Ühistegeline

Kindlustus-Keskselts

*Tallinn, S. Karja 19
Telefon 426-83*

*Vastastikuste kindlustusseltside
nõuandekoht ja edasikindlustuse keskkorraldus
ning revisjoniliit.*

Lilleäri

P. Kauba

Tallinnas, Raekojaapl. 9

Telefon 464-03

ESTOTRÜKK

**TALLINN, SUUR KARJA 8
TELEFON 445-25**

*Valmistab igasuguseid
t r ü k i t õ i d
möödukate hindadega*

**Automaat-trükimasinad.
Ladumise masinad.**

Armsad

noored!

Teie jalad käivad
kergelt kui Teie
jalas

UNION

jalanõud.

Läbimüügi poolest

I

kojal.

Ühist. asutuste keskpank

Eesti Rahvapank

asutatud 1920 aastal

T a l l i n n
S. Karja 19
Telefon 425-55

● **Toimetab kõiki pangaoperatsioone** ●

Korrespondendid
igas kodumaa lin-
nas, alevis ja muul
rahvarikkamates
kohtades ning
välismaal.

●

Lääne-Eesti Ühispank

Märjamaal oma majas

AKTIVA	Arvete seis 31. juulil 1934. aastal.	PASSIVA	
Kassa ja jooksvad arved	20.811,43	Omakapitalid	108.528,21
Laenud ja disk. vekslid	383.149,06	Hoiusummad	317.810,45
Korrespondendid	2.187,64	Passivlaenud	30.582,04
Osatähed ja väärtpaberid	41.767,90	Korrespondendid	5.640,61
Avaalid	25.356,81	Avaalid	24.721,81
Muud aktivad	58.527,24	Saadud % ja komisjonid	25.399,82
		Muud passivad	19.117,14
	Bilanss <u>531.800,08</u>		Bilanss <u>531.800,08</u>

Pank võtab raha hoiule, annab laene ja toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Arkna põllulöökooli

on **uute õpilaste** vastuvõtmine alanud. Asub Rakverest 6 klm.

I kl. võetakse vastu meesõpilasi, kes vähemalt 16 a. vanad ja vanemad. Kool on tasuta, Kehvematele õpilastele antakse pikaajalist protsendita laenu ja toetust sõidukulude katteks.

Sooviavaldused ühes elulookirjelduse, koolitunnistuse ja isikut tõendava dokumendiga saata kooli nimele.

Aadress: Rakvere pstk. 50.

Koolijuhataja.

Arge unustage taloise hooaja ajal tellimast kuukirja **EESTI NOORUST!**
Rasvas kr. 1.80; poolaastas kr. 1.—; veerandaastas kr. 0.50.

U E N U KESKJUHATUS.